

FERRAN SÁEZ MATEU

La República de Pale

A Slobodan Milosevic se li atribueix una frase que, tant si és certa com si no, compendia perfectament l'acció política que va dur a terme al llarg dels anys que va ser detentor del poder: "Sèrbia és on hi ha serbis." La República Sèrbia de Bòsnia, més coneguda com República de Pale (una població propera a Sarajevo que feia les funcions de capital), va constituir un dels resultats tangibles d'aquella curiosa doctrina nacional. L'experiment va durar poc, però els seus resultats –la completa devastació de Bòsnia– encara són ben visibles. Malgrat desembocar en la destrucció massiva i la neteja ètnica, la doctrina Milosevic no era tan ideològicament rudimentària com la de Ieltsin, segons el qual "tots els txetxens són terroristes per naturalesa" (no consta el grau d'ebrietat en què fou proferida aquesta frase). Milosevic era més subtil. Apel·lava a la unitat de Iugoslàvia com a única garantia per preservar la pau. Això significa que quan ell mateix violava la pau –en nom de la unitat de Iugoslàvia–, la seva tesi quedava confirmada, i quan la trencaven els altres, també. Era, doncs, un raonament sense escapadòria. Sempre va tenir molta cura a no esgrimir determinats referents, com ara l'evident superioritat demogràfica dels serbis en el si de l'antiga exrepública federal o el seu aclaparador domini numèric dins de l'exèrcit. L'únic discurs de Milosevic era aquest: unitat vol dir pau, disgregació vol dir guerra. Aquesta doctrina es basava en una amenaça tàcita, és clar, però abans de les diverses guerres que van malmetre els Balcans es pronunciava en un to enganyosament conciliador, diferenciant molt bé els mitjans i la finalitat. L'objectiu final no era cap altre que la pau; el mitjà per aconseguir-ho, la unitat de l'antiga Iugoslàvia. Tal com ho van corroborar els fets, el suposat mitjà era, en realitat, el veritable objectiu.

La desfilada celebrada a Sant Sebastià el 19 d'octubre sota el lema "*Constitución y Estatuto, sí; nacionalismo obligatorio, no*" va marcar un punt d'inflexió

en aquesta confusió interessada de finalitats i mitjans. També va constituir –i aquí m'agradaria molt equivocar-me– un camí sense retorn en el conflicte basc: el de la participació explícita –"desacomplexada", diria Aznar– de l'estat espanyol en la generació de la confrontació civil. La marxa sobre Sant Sebastià no té precedents en l'Espanya democràtica per tres raons fonamentals. En primer lloc, el Govern central la va utilitzar per qüestionar la legitimitat del Govern basc, triat democràticament a les urnes, tot qualificant-lo de "*nacionalismo obligatorio*"..., com si fos el resultat d'una im-

"La desfilada a Sant Sebastià el 19 d'octubre va constituir un camí sense retorn en el conflicte basc: el de la participació explícita de l'estat espanyol en la generació de la confrontació civil"

posició! En segon lloc, va fer un ús íll·licit de referents institucionals i simbòlics suposadament comuns, i els va impregnar d'un caràcter separador i agressiu. En tercer lloc, va deixar de banda, com si es tractés un detall sense importància, el gravíssim problema del terrorisme d'ETA: el lema que encapçalava la desfilada no al·ludia als assassins del tret al clatell i el cotxe bomba, sinó a un partit polític, el PNB, que ja havia apostat per

la democràcia molt abans que Manuel Fraga desés la camisa blava. Si abans he parlat d'un camí sense retorn ha estat per subratllar que la conjunció d'aquests tres fets va molt més enllà d'una mera manifestació (fins i tot d'una manifestació emparada directament o indirecta pels tres poders de l'estat). La seva exigüitat numèrica (entre 14.000 i 17.000 persones, segons els experts de Contrastant) va ser multiplicada per 10 en les hilarants xifres oficials, i va obtenir una cobertura mediàtica que no seria exagerat qualificar de grotesca.

On porta, tot això? D'una manera directa, a la creació d'un escenari polític fictici que insisteix en la dicotomia entre un 50% de nacionalistes bascos i un 50% de nacionalistes espanyols. Aquestes meitats simètriques són falses. La composició del Parlament basc es basa en un sistema de representació paritària en relació amb les tres províncies. Àlaba, que amb molta diferència constitueix el territori amb menys població, és també la que compta amb més vots del PP. Això vol dir, senzillament, que aquest partit polític està sobrerepresentat en la totalitat del territori. Quan es parla del famós 50%, aquest miratge numèric no es pren mai en consideració. El problema és que un acte com el del 19 d'octubre s'encarrega de fer-lo ben visible. Postulant un escenari polític fictici –o, fins i tot, creient-se'l– es poden arribar a cometre errades perillósíssimes. El pla d'Ibarretxe és discutible, i les persones que hi estan en contra tenen tota la legitimitat del món a manifestar-s'hi en contra: aquestes són les regles del joc del sistema democràtic. Una altra cosa molt diferent és enganyar la ciutadania amb el fantasma d'una societat dividida en dues meitats numèricament semblants. Si l'objectiu real és la pau, aquesta ficció no porta enlloc. Si l'objectiu és, en canvi, una recreació de la República de Pale, van pel bon camí.

Director de l'Institut
d'Estudis Polítics Blanquerna (URL)